

Sygn. akt I ACa 1349/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 maja 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący – Sędzia SA Marzena Konsek – Bitkowska

Sędzia SA Ewa Kaniok

Sędzia SA Robert Obrębski (spr.)

Protokolant st. sekr. sąd. Joanna Baranowska

po rozpoznaniu w dniu 16 maja 2013 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa A. D.

przeciwko Skarbowi Państwa reprezentowanemu przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 14 sierpnia 2012 r.

sygn. akt I C 447/11

1. oddala apelację;

2. zasądza od Skarbu Państwa reprezentowanego przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi na rzecz A. D. kwotę 5400 (pięć tysięcy czterysta) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu w postępowaniu apelacyjnym.

Sygn. akt IA Ca 1349/12

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 6 maja 2011 r., rozszerzonym pismem z dnia 8 sierpnia 2012 r. po sporządzeniu korzystnej dla powoda opinii przez biegłego sądowego, A. D. wniósł o zasądzenie od Skarbu Państwa reprezentowanego przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi kwoty 1065000 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia wydania wyroku do dnia zapłaty tytułem naprawienia szkody doznanej przez poprzednika prawnego powoda R. N., który decyzją Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 2 listopada 1950 r., wydaną na podstawie dekretu (...) Komitetu (...) z dnia 6 września 1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej, został pozbawiony własności części nieruchomości (...) o powierzchni 44,763 ha. Powołując się na decyzję nadzorczą Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 lutego 2011 r. stwierdzającą nieważność powołanej decyzji z dnia 2 listopada 1950 r., powód wnosił o zasądzenie odszkodowania w wysokości odpowiadającej szkodzie rzeczywistej wywołanej nieważną decyzją i podnosił, że wszystkie działki składające się na

wskazaną nieruchomości zostały nabyte w dobrej wierze przez osoby trzecie, których prawa właścicielskie są chronione wpisami do ksiąg wieczystych i nie mogą być podważane.

Pozwany wnosił o oddalenie powództwa. Zaprzeczając jego zasadności, kwestionował istnienie związku przyczynowego pomiędzy szkodą a wydaniem deklaratywnej decyzji z dnia 2 listopada 1950 r., zaś uwzględniając skutek wywołany przez decyzję nadzorczą z dnia 23 lutego 2011 r., podnosił, że podstawą pozbawienia poprzednika prawnego powoda własności wskazanej nieruchomości, jak wynika z decyzji Wojewódzkiego Urzędu Ziemskiego w Ł. z dnia 6 września 1946 r., stwierdzającej, że wskazana nieruchomość nie podlega dekretowi o przeprowadzeniu reformy rolnej, był późniejszy dekret z dnia 28 listopada 1946 r. o przejściu niektórych nieruchomości ziemskich na cele reformy rolnej i osadnictwa oraz faktyczna parcelacja działek, która została przeprowadzona przed jego wejściem w życie. Pozwany podnosił, że osobom pozbawionym własności nieruchomości na podstawie powołanego dekretu przysługiwało prawo uzyskania własności innej nieruchomości o równej jakości i wartości, które po wejściu w życie ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o sprzedaży państwowych nieruchomości rolnych oraz uporządkowaniu niektórych ustaw zostało zastąpione prawem do renty przyznawanej na podstawie art. 10 tejże ustawy, zaś na podstawie ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości, zostało przekształcone w uprawnienie dotyczące uzyskania odszkodowania na zasadach przewidzianych w tej ustawie, jednakże roszczenie to uległo przedawnieniu przed wniesieniem pozwu, nie miał do niego bowiem zastosowania termin przedawnienia określony w § 6 art. 160 k.p.a. W odniesieniu do działki nr (...) o powierzchni 0,27 m⁽²⁾, która została zajęta pod drogę publiczną, został podniesiony zarzut niedopuszczalności drogi sądowej, pozwany wskazywał bowiem, że do tej działki stosować należy art. 73 ustawy z dnia 13 października 1998 r. Przepisy wprowadzające ustawy reformujące administrację publiczną, zgodnie z którym nieruchomości zajęte pod drogi z mocy prawa przeszły na własność Skarbu Państwa w zamian za odszkodowanie, na dochodzenia którego została przewidziana w tej ustawie droga postępowania administracyjnego.

Wyrokiem z dnia 14 sierpnia 2012 r. Sąd Okręgowy odmówił odrzucenia pozwu, zasądził od Skarbu Państwa – Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi na rzecz powoda kwotę 1065000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 15 sierpnia 2012 r. do dnia zapłaty oraz kwotę 26684,41 zł tytułem zwrotu kosztów procesu. Sąd Okręgowy ustalił, na podstawie dokumentów złożonych przez powoda oraz opinii biegłego, że właścicielem wskazanych w pozwie kilkudziesięciu działek stanowiących część nieruchomości (...) położonej w miejscowości B., gmina B., powiat (...), województwo (...), o powierzchni 44,7630 ha, w okresie przedwojennym był R. N., którego jedynym żyjącym następcą prawnym jest powód. Według ustaleń Sądu Okręgowego, parcelacja działek wchodzących w skład wskazanej nieruchomości została przeprowadzona późną jesienią 1945 r. bez przyznania nieruchomości zamiennej jej poprzedniemu właścicielowi, wnioskiem z dnia 27 czerwca 1946 r. Wojewódzki Urząd Ziemski wystąpił o jej wpisanie w księdze hipotecznej na rzecz Skarbu Państwa na podstawie art. 2 ust. 1 dekretu PKWN z dnia 6 września 1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej, jednakże w wyniku uwzględnienia wniosku poprzedniego właściciela, decyzją z dnia 6 września 1946 r., Wojewódzki Urząd Ziemski w Ł. uznał, że wskazana nieruchomość nie podle działaniu tego dekretu, nie może jednak zostać zwrócona ze względu na jej faktyczne rozparcelowanie przed dniem 1 sierpnia 1945 r., które zostało przeprowadzone na podstawie powołanego dekretu z dnia 28 listopada 1945 r. Decyzją Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 2 listopada 1950 r., jak ustalił Sąd Okręgowy, decyzja z dnia 6 września 1946 r została uchylona, stwierdzono bowiem, że opisana w pozwie nieruchomość nie została nabyta przez R. N. przedwojennym aktem notarialnym oraz że podlegała pod działanie dekretu PKWN z dnia 6 września 1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej jako własność P. i B. P., od których poprzednik prawny powoda nabył wskazaną nieruchomość. Sąd Okręgowy ustalił także, że nieważność decyzji Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 2 listopada 1950 r. została stwierdzona decyzją nadzorczą Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 lutego 2011 r. oraz że nabycie poszczególnych działek przez osoby trzecie, które działały w dobrej wierze, spowodowało, że powód nie odzyskał własności żadnej z działek wchodzących w skład nieruchomości, którą R. N. skutecznie nabył od P. i B. P..

Oceniając znaczenie prawne ustalonych okoliczności, Sąd Okręgowy uznał powództwo za uzasadnione w całości. Nie znalazł podstaw do odrzucenia pozwu w części dotyczącej odszkodowania za działkę nr (...), uznał bowiem, że została ona zajęta pod drogę publiczną przed wejściem w życie ustawy z dnia 10 maja 1990 r. Przepisy wprowadzające ustawę

o samorządzie terytorialnym i ustawę o pracownikach samorządowych, na podstawie tej ustawy przeszła na własność miejscowej gminy, nie mogła więc zostać objęta regulacją zawartą w art. 73 ustawy z dnia 13 października 1998 r. Przepisy wprowadzające ustawy reformujące administrację publiczną, na którą powoływała się strona pozwana w uzasadnieniu wniosku o odrzucenie pozwu. Oceniając zasadność powództwa, Sąd Okręgowy powołał się na uchwałę pełnego składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z dnia 31 marca 2011 r., III CZP 112/10, i wskazał, że powód wykazał wszystkie przesłanki odszkodowawczej odpowiedzialności Skarbu Państwa za skutki nieważnej decyzji z dnia 2 listopada 1950 r., w tym wysokość szkody, która została wyrządzona R. N. w wyniku wydania tej decyzji. Sąd Okręgowy nie podzielił zarzutu pozwanego i uznał, że podstawy pozbawienia poprzednika prawnego powoda własności nieruchomości opisanej w pozwie nie stanowił dekret z dnia 28 listopada 1945 r. o przejęciu niektórych nieruchomości ziemskich na cele reformy rolnej i osadnictwa, nie zostało bowiem wykazane, aby parcelacja działek wchodzących w skład wskazanej nieruchomości została przeprowadzona przed 1 sierpnia 1945 r., zaś z decyzji z 2 listopada 1950 r., której nieważność została stwierdzona decyzją nadzorczą z dnia 23 lutego 2011 r., wynikało, że podstawą prawną jej przejęcia na własność Skarbu Państwa był dekret PKWN z dnia 6 września 1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej. Uznając, że podstawą prawną powództwa stanowi art. 160 k.p.a., Sąd Okręgowy nie doszukał się także podstaw do uwzględnienia zarzutu przedawnienia roszczenia, wskazał bowiem, że od wydania decyzji nadzorczej do dnia wniesienia pozwu nie upłynął trzyletni termin przedawnienia określony w § 6 tego przepisu. O kosztach procesu Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 98 k.p.c.

Apelację do wyroku Sądu Okręgowego wniósł pozwany Skarb Państwa i zaskarżając ten wyrok w całości, zarzucił Sądowi Okręgowemu naruszenie art. 199 § 1 pkt 1 k.p.c. przez zaniechanie odrzucenia pozwu w zakresie roszczenia odszkodowawczego dotyczącego działki zajętej pod drogę oraz pominięcie, że w tej części odszkodowanie powinno być dochodzone na drodze postępowania administracyjnego. Następny zarzut dotyczył naruszenia przez Sąd Okręgowy art. 1 i art. 2 § 1 i 3 k.p.c. przez zakwestionowanie decyzji Wojewódzkiego Urzędu Ziemskiego w Ł. z dnia 6 września 1944 r. i pominięcie, że wskazana decyzja pozostała w obrocie w wyniku usunięcia z niego, decyzją nadzorczą z dnia 23 lutego 2011 r., nieważnej decyzji Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 2 listopada 1950 r., na treści której powód oparł dochodzone roszczenie. Skarżący zarzucił również Sądowi Okręgowemu naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. i wskazał, że zebrane dowody nie uzasadniały uznania, że parcelacja działek wchodzących w skład nieruchomości nabytej przez poprzednika prawnego powoda została przeprowadzona późną jesienią 1945 r. Kolejny zarzut dotyczył naruszenia przez Sąd Okręgowy art. 361 § 1 k.c. przez nieuzasadnione przyjęcie istnienia związku przyczynowego między decyzją Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 2 listopada 1950 r. a szkodą doznaną przez powoda. Apelacja została również oparta na zarzucie naruszenia art. 160 k.p.a. przez niezasadne przyjęcie, że wykazane zostały przesłanki odpowiedzialności Skarbu Państwa za skutki nieważnej decyzji oraz że nie uległo przedawnieniu roszczenie, którego termin przedawnienia powinien być liczony w sposób właściwy dla dochodzenia roszczenia znajdującego podstawę w art. 6 ustawy z dnia 15 listopada 1956 r. o odpowiedzialności państwa za szkody wyrządzone przez funkcjonariuszy państwowych. Ostatni zarzut apelacji dotyczył naruszenia przez Sąd Okręgowy art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 98 § 1 i 3 k.p.c. przez zaniechanie podania w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku przyczyn zawartego w nim rozstrzygnięcia o kosztach procesu. Na podstawie podanych zarzutów pozwany wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku, odrzucenie pozwu w części dotyczącej odszkodowania za działkę zajęta pod drogę publiczną, oddalenie powództwa w pozostałej części i obciążenie powoda kosztami postępowania za obie instancje, ewentualnie o jego uchylenie w całości i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania oraz rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługiwała na uwzględnienie. Ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego były prawidłowe, większość z nich nie była sporna i nie została zakwestionowana w apelacji, której zarzuty nie były uzasadnione i nie mogły uzasadniać ani wniosku o uchylenie zaskarżonego wyroku, ani też żądania o jego zmianę i oddalenie powództwa w całości. Sąd Okręgowy ogólnie ustalił, że parcelacja działek wchodzących w skład nieruchomości opisanej w pozwie została przeprowadzona późną jesienią 1945 r., nie poczynił w tym zakresie bardziej szczegółowych ustaleń, jednakże oceniając istotne dla sprawy elementy faktyczne oraz prawne, Sąd Apelacyjny doszedł do przekonania, że nie było

to konieczne dla prawidłowego rozstrzygnięcia o zasadności powództwa. Zebrany w sprawie materiał dowodowy pozwalał ponadto na ustalenie, że część działek została objęta w posiadanie przez osoby trzecie nie tylko w 1945 r., ale nawet w pierwszej połowie 1946 r., na co wskazuje sporządzony przez uprawnionego geodetę wykaz rozrachunkowy nabywców działek, które zostały kupione przed wojną przez poprzednika prawnego powoda (k: 121 i nast.). Złożony materiał podważał domniemanie zgodności ze stanem rzeczywistym zaświadczającej części decyzji Wojewódzkiego Urzędu Ziemskiego z dnia 6 września 1946 r., wykazywał bowiem, że znaczna część wskazanej nieruchomości nie została rozparcelowana przed 1 sierpnia 1945 r. Nie sposób ponadto odmówić racji powodowi, który w postępowaniu przed Sądem Okręgowym słusznie podnosił, że przejęcie nieruchomości ziemskich na podstawie dekretu z dnia 28 listopada 1945 r. nie następowało z mocy samego prawa, lecz wymagało wydania przez Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych zarządzenia dotyczącego konkretnych nieruchomości. W sytuacji, gdy z materiału rozpoznawanej sprawy nie wynika, aby takie zarządzenie zostało wydane w odniesieniu do nieruchomości, które przed wojną stanowiły własność poprzednika prawnego powoda, skutku takiego nie można było wyprowadzić z treści powołanej decyzji z dnia 6 września 1945 r. W części zaświadczającej o terminie parcelacji działek nie można było także przyjąć, aby wskazana decyzja mogła korzystać z domniemania zawartego w art. 244 § 1 k.p.c., zwłaszcza że w odniesieniu do części działek zostało ono przełamane dokumentami, które powód złożył, wywiązując się tym samym z ciężaru dowodu określonego w art. 252 k.p.c. Nie ulega bowiem kwestii, że wskazane domniemanie jest wzruszalne (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 grudnia 2001 r., V CKN 515/00). Za bezzasadny należało więc uznać zarzut naruszenia przez Sąd Okręgowy art. 1 w zw. z art. 2 § 1 i 3 k.p.c. w zakresie dotyczącym zakwestionowania zaświadczającej treści decyzji Wojewódzkiego Urzędu Ziemskiego z dnia 6 września 1945 r.

Na uwzględnienie nie zasługiwał także zarzut zaniechanie odrzucenia przez Sąd Okręgowy pozwu w zakresie odszkodowania za działkę zajęta pod drogę publiczną. Niezależnie od zasadności odwołania się przez Sąd Okręgowy do art. 5 ustawy z dnia 10 maja 1990 r. Przepisy wprowadzające ustawę o samorządzie terytorialnym i ustawę o pracownikach samorządowych, który wykluczał zastosowanie w stosunku do tej działki art. 73 ustawy z dnia 13 października 1998 r. Przepisy wprowadzające ustawy reformujące administrację publiczną, wskazać należy, że w rozpoznawanej sprawie powód nie dochodził odszkodowania za utratę prawa własności do działki, która w latach 90 – tych ubiegłego wieku była zajęta pod drogę publiczną, lecz domagał się zasądzenia odszkodowania za skutki wydania nieważnej decyzji Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 2 listopada 1950 r., dochodził więc od Skarbu Państwa odszkodowania przewidzianego art. 160 k.p.a., w odniesieniu do którego droga sądowa pozostaje otwarta, zaś obecnie nie zachodzi konieczność uprzedniego wyczerpania drogi postępowania administracyjnego, które było przewidziane powołanym przepisem we wcześniejszym okresie (por. uchwałę pełnego składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z dnia 31 marca 2011 r., III CZP 112/10). Powód dochodził roszczenia, do którego zarzut niedopuszczalności sądowej nie był uzasadniony, nie było tym samym podstaw do uznania, że we wskazanym zakresie postępowanie przed Sądem Okręgowym było nieważne. Odmienne twierdzenie pozwanego nie zasługiwało na uwzględnienie, pomijało bowiem, że w kwocie objętej żądaniem nie została wyodrębniona część odszkodowania należnego za działkę zajęta pod drogę publiczną. Wydzielenie stosownej części należności za wskazaną działkę nie było potrzebne, podstawa faktyczna oraz prawna całego roszczenia dochodzonego w tej sprawie była bowiem jednolita.

Uwzględniając powództwo w całości, Sąd Okręgowy nie naruszył także art. 160 k.p.a. w zakresie dotyczącym uwzględnienia zasady odpowiedzialności Skarbu Państwa za skutki wydania przez Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych nieważnej decyzji z dnia 2 listopada 1950 r., która zasadnie została uznana za źródło szkody doznanej przez poprzednika prawnego powoda, jak również w zakresie odnoszącym się do oceny bezzasadności zarzutu przedawnienia, który pozwany podnosił przed wydaniem zaskarżonego wyroku oraz w apelacji. Nie było bowiem podstaw do uznania, że powołana decyzja nie była źródłem szkody doznanej przez R. N.. Przeciwnie, nawet część argumentów, na które wskazywała strona skarżąca, także w uzasadnieniu apelacji, potwierdzała prawidłowość stanowiska przyjętego przez Sąd Okręgowy, wykazywała bowiem adekwatny związek przyczynowy pomiędzy utratą przez poprzednika prawnego powoda własności nieruchomości wskazanej w pozwie a wydaniem przez Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych decyzji z dnia 2 listopada 1950 r.

Nie ulega kwestii, że stwierdzenie nieważności wskazanej decyzji, będące wynikiem wydania przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi decyzji nadzorczej z dnia 23 lutego 2011 r., ze skutkiem *ex tunc* wyeliminowało z obrotu decyzję z dnia 2 listopada 1950 r., a zarazem spowodowało, że pozostała w obrocie decyzja Wojewódzkiego Urzędu Ziemskiego z dnia 6 września 1950 r., w której zostało stwierdzone, że nieruchomości wskazana w pozwie nie podlegała pod dekret PKWN z dnia 6 września 1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej oraz że poszczególne działki zostały rozparcelowane przed 1 sierpnia 1945 r. Jak zaznaczono, treść tej decyzji nie odpowiadała rzeczywistemu stanowi rzeczy, z pozostałych dowodów wynikało bowiem, że część działek została objęta w posiadanie przez osoby trzecie także w pierwszej połowie 1946 r. Wskazana rozbieżność nie miała jednak żadnego znaczenia i z dwóch powodów nie mogła uzasadniać apelacji. Po pierwsze, nie ulega wątpliwości, że pozostawienie w mocy decyzji Wojewódzkiego (...) Ziemskiego w Ł. z 6 września 1950 r. nie doprowadziło do odzyskania przez powoda własności działek utraconych przez R. N. w wyniku wyeliminowania z obrotu nieważnej decyzji Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 2 listopada 1950 r., ponieważ wszystkie działki wymienione w pozwie zostały nabyte przez osoby trzecie, które działały w dobrej wierze, korzystały bowiem z instytucji rękojmi wiary publicznej ksiąg wieczystych i zostały w pisane do ksiąg jako właściciele tych działek. Skutek stwierdzenia nieważności tej decyzji, jaki mógłby nastąpić, gdyby Skarb Państwa pozostawał właścicielem działek do daty wydania decyzji nadzorczej z dnia 23 lutego 2011 r., nie mógł więc wystąpić w okolicznościach tej sprawy. Nie ulega kwestii, że gdyby wystąpił, powód nie miałby podstaw do dochodzenia odszkodowania za utratę własności odzyskanych nieruchomości. Nie ulega także wątpliwości, że wytoczenie powództwa zostało spowodowane nieodzyskaniem przez powoda własności nieruchomości, które R. N. utracił wskutek wydania przez Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych decyzji z 2 listopada 1950 r. Po drugie, należy wskazać, że niezależnie od tego, w jakim okresie poszczególne działki zostały przekazane w posiadanie osobom trzecim, powołana decyzja wywoływała skutek wsteczny sięgający daty wejścia w życie dekretu o przeprowadzeniu reformy rolnej, stwierdzała więc, że działki należące do poprzednika prawnego powoda, z dniem 13 września 1944 r. i z mocy prawa, przeszły na własność Skarbu Państwa, jak zasadnie wskazywała strona skarżąca, niekonsekwentnie twierdząc natomiast, że zdarzeniem, które pozbawiło R. N. własności tych działek, była faktyczna ich parcelacja. Nie podzielając tego poglądu, należy wskazać, że przekazanie poszczególnych działek osobom trzecim pozbawiło poprzednika prawnego powoda faktycznego władztwa nad nimi, zdarzeniem natomiast, które aż do decyzji nadzorczej z dnia 23 lutego 2011 r. było uważane za przyczynę pozbawienia R. N. własności tych działek, było wydanie decyzji z dnia 2 listopada 1950 r., która wywoływała skutek *ex tunc*, stwierdzała bowiem, że z dniem 13 września 1944 r. Skarb Państwa z mocy prawa nabył własność wskazanych działek (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 17 lutego 2011 r., III CZP 121/10). Wydanie decyzji z dnia 2 listopada 1950 r. spowodowało, że nawet faktyczne parcelacje dokonane do 1 sierpnia 1945 r. zostały uznane za rozporządzenie działkami, które przeszły na własność Skarbu Państwa w dniu 13 września 1944 r. na podstawie przepisów dekretu z dnia 6 września 1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej, nie były natomiast uznawane za działki rolne objęte działaniem późniejszego dekretu z dnia 28 listopada 1945 r. o przejęciu niektórych nieruchomości ziemskich na cele reformy rolnej i osadnictwa, który miał charakter regulacji dopełniającej skutki wywołane przez pierwszy z powołanych dekretów, opierał się ponadto na zawartej w nim regulacji w zakresie dotyczącym przydzielania gruntów, o czym świadczy dyspozycja art. 5 dekretu z dnia 28 listopada 1945 r. Należało więc konsekwentnie przyjąć, że przyczyną pozbawienia poprzednika prawnego powoda własności całej nieruchomości opisanej w pozwie było wydanie decyzji z dnia 2 listopada 1950 r. oraz że stwierdzenie jej nieważności po ponad 60 – ciu latach nie doprowadziło do odzyskania przez powoda własności nieruchomości wskazanej w pozwie. Nie sposób podzielić natomiast tezę skarżącego, jakoby po upływie tak długiego okresu, czyli po wydaniu decyzji nadzorczej z dnia 23 lutego 2011 r. można było przyjąć, że decyzja z dnia 2 listopada 1950 r. nie pozbawiła R. N. własności wskazanej nieruchomości w sytuacji, gdy przez cały ten okres wywoływała wskazany skutek i była uznawana za jego jedyną przyczynę. Za poglądem skarżącego nie mógł przemawiać argument odwołujący się do deklaratywnego charakteru wskazanej decyzji, zwłaszcza że trudno zgodzić się z jego zasadnością w odniesieniu do decyzji stwierdzającej nabycie przez Skarb Państwa, na podstawie dekretu z dnia 6 września 1944 r., własności nieruchomości, która nie podlegała temu aktowi prawnemu. O deklaratywnym charakterze decyzji stwierdzającej nabycie przez Skarb Państwa z mocy prawa własności nieruchomości można mówić wtedy, gdy wskazana w niej nieruchomość podlegała regulacji zawartej w powołanym akcie prawnym, czyli wyłącznie w sytuacji, gdy źródłem przeniesienia własności nieruchomości na Skarb Państwa było jego wejście w życie. Jeżeli natomiast,

zgodnie z treścią prawidłowo zastosowanego aktu prawnego, określona nieruchomości nie podlega zawartej w nim regulacji, wejście w życie takiego aktu prawnego siłą rzeczy nie mogło stanowić zdarzenia przenoszącego własność z poprzedniego właściciela na Skarb Państwa. Decyzja stwierdzająca taki skutek, wydana z naruszeniem aktu prawnego powołanego jako podstawa prawna jej wydania, stanowiła więc samodzielne zdarzenie o skutkach cywilnoprawnych dopóty, dopóki nie została stwierdzona jej nieważność. Decyzja z dnia 2 listopada 1950 r. wywołała więc skutek wsteczny, sięgający daty wejścia w życie aktu prawnego powołanego jako podstawa jej wydania, jednak wadliwe jego zastosowanie spowodowało, że zdarzenia przenoszącego własność nieruchomości wskazanej w pozwie nie stanowiło wejście w życie powołanego dekretu, lecz wydanie nieważnej decyzji z dnia 2 listopada 1950 r. Zastosowanie dekretu PKWN z dnia 6 września 1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej było określone w treści tego aktu prawnego i nie mogło zostać rozszerzony wskazaną decyzją.

Okoliczności rozpoznawanej sprawy uzasadniają wprawdzie możliwość postawienia tezy, zgodnie z którą gdyby nie została wydana nieważna decyzja Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 2 listopada 1950 r., nieruchomości wskazana w pozwie mogłaby zostać objęta skutkami późniejszego dekretu z dnia 28 listopada 1950 r. o przejęciu niektórych nieruchomości ziemskich na cele reformy rolnej i osadnictwa. Nie jest więc wykluczone, że gdyby wskazana decyzja nie została wydana, poprzednik prawny powoda utraciłby własność tej nieruchomości, tyle że na podstawie innych przepisów i w odmiennym trybie. Należy jednak wskazać, że nawet hipotetyczne odwoływanie się do tego rodzaju zapasowej podstawy pozbawienia R. N. własności wskazanej nieruchomości nie może sprzeciwiać się zasadności powództwa, które podlega ocenie na tle realnych, a nie potencjalnych wydarzeń obejmujących sprzeczne z prawem działania organów, za które Skarb Państwa ponosi odpowiedzialność z art. 160 k.p.a., jak zasadnie wskazał Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 22 stycznia 2013 r., I CSK 404/11, wydanego w składzie siedmiu sędziów i opatrzonego pogłębioną argumentacją prawną, którą Sąd Apelacyjny w pełni podzielił.

Przyjmując za Sądem Okręgowym, że powód dochodził w tej sprawie roszczenia odszkodowawczego z art. 160 k.p.a., należy także wskazać, że na uwzględnienie nie zasługiwał zarzut przedawnienia, na który powoływała się strona skarżąca, bezpodstawnie wskazując, że termin przedawnienia określony w § 6 powołanego przepisu nie miał w tej sprawie zastosowania. Przeciwnie, w sytuacji, gdy powód dochodził w tej sprawie odszkodowania za skutki decyzji, której nieważność została stwierdzona późniejszą decyzją nadzorczą, nie mogło ulegać kwestii, że podstawę prawną takiego roszczenia stanowi art. 160 k.p.a., jak również że termin jego przedawnienia wynosi trzy lata, jest liczony od daty wydania decyzji nadzorczej, bez względu na okres, jaki upłynął pomiędzy wydaniem decyzji administracyjnej będącej źródłem szkody doznanej przez poprzednika prawnego powoda a stwierdzeniem nieważności takiej decyzji (por. por. wyrok z dnia 16 lipca 2009 r., I CSK 499/08; wyrok z dnia 6 marca 2008 r., I CK 472/07; wyrok z dnia 18 kwietnia 2008 r., II CSK 639/07 czy też wyrok z dnia 5 grudnia 2007 r., I CSK 301/07). Wydanie decyzji nadzorczej przesądziło o bezprawności działania organu administracyjnego oraz o odpowiedzialności Skarbu Państwa za szkodę doznaną przez poprzednika prawnego powoda, którego powództwo podlegało uwzględnieniu w całości, zwłaszcza że wysokość zasądanego odszkodowania nie była podważana w apelacji, która z podanych względów nie zasługiwała na uwzględnienie.

Powołanie przez Sąd Okręgowy art. 98 k.p.c. jako podstawy orzeczenia o kosztach procesu na korzyść powoda w sprawie, w której powództwo zostało uwzględnione w całości, należało uznać za wystarczające uzasadnienie tej części zaskarżonego wyroku, zwłaszcza że w apelacji nie został podniesiony zarzut wadliwego obliczenia tych kosztów, które zostały zasądzone od Skarbu Państwa na rzecz powoda, zaś kontrola instancyjna rozstrzygnięcia o kosztach procesu wykazała, że wyliczenia Sądu Okręgowego były korzystne dla pozwanego, obejmowały bowiem opłatę od pozwu w kwocie 15000 zł, koszty zastępstwa procesowego wykonywanego przez zawodowego pełnomocnika w kwocie 7217 zł oraz koszty przeprowadzenia dowodu z opinii biegłego w kwocie 4767,41 zł, którymi Sąd Okręgowy obciążył powoda, jak wynika z postanowienia z dnia 13 stycznia 2012 r. (k:101). Zsumowanie podanych kwot wykazuje, że poniesione przez powoda koszty procesu wyniosły łącznie 26984,41 zł, przeniosły więc kwotę, którą zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy zasądził od pozwanego.

Oddalenie apelacji uzasadniało natomiast obciążenie pozwanego kosztami postępowania apelacyjnego. Na podstawie art. 98 § 1 i 3 oraz art. 99 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c. i przy zastosowaniu §13 ust. 1 pkt 2 w zw. z §6 pkt 7

rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokacie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu, Sąd Apelacyjny zasądził od Skarbu Państwa – Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi na rzecz powoda kwotę 5400 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym. Uwzględniona została stawka minimalna przewidziana dla spraw o zapłatę oraz podana w apelacji wartości przedmiotu zaskarżenia.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie powołanych przepisów i art. 385 k.p.c., Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji.